

SXEDIO.H78

12.1.1958: ΥΠΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΦΘΑΝΕΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ, ΠΑΡΑ ΤΗ ΛΥΣΣΩΔΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ, ΓΙΑ ΝΑ ΕΞΕΤΑΣΕΙ ΠΑΡΑΠΟΝΑ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ ΓΙΑ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥΣ

Στην περίοδο μεταξύ Ιανουαρίου- Αυγούστου **1958** η ΕΟΚΑ δεν παρέμενε εντελώς αδρανής. Πέραν του τουρκικού πονοκεφάλου που δημιουργήθηκε και μάλιστα πολύ έντονος με την εντονότερη δράση της ΤΜΤ, είχε και τους Βρεττανούς εναντίον των οποίων στρεφόταν κυρίως ο αγώνας της.

Ετσι με διάφορες πράξεις σαμποτάζ κυρίως έδινε το παρόν της στον Κυβερνήτη και την αγγλική διοίκηση.

Οι ενέργειες της ΕΟΚΑ αποσκοπούσαν βασικά στο να θυμίζουν στον Κυβερνήτη Σερ Χιου Φουτ ότι δεν μπορούσε να δρα ασύδοτος και να βασανίζει κρατούμενους και να ταλαιπωρεί τους κατοίκους των διαφόρων χωριών με τη δικαιολογία των ερευνών.

Το Γεννάρη του **1958** η δράση της ΕΟΚΑ έπεσε στο χαμηλότερο της σημείο. Ο Διγενής είχε το λόγο του: Το μήνα αυτό είχε έλθει στην Κύπρο υπεπιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για να διερευνήσει την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κύπρο.

Η Υπεπιτροπή που έφθασε στο νήσο στις **12** Ιανουαρίου αποτελούσαν ο Δανός καθηγητής Μαξ Σόρενσεν, Πρόεδρος και οι Χάμφρεϋ Πουώλτοκ (Βρετανός), Κωνσταντίνος Ευσταθιάδης (Ελλαδίτης) Φρανσέσκο Ντομινέντο (Ιταλός) Αντολφ Σουστερχαϊμ (Γερμανός) και Τζέϊμς Κρόσι (Ιρλανδός).

Ο Πρόεδρος της υπεπιτροπής, δήλωσε στους δημοσιογράφους ευθύς μετά την άφιξη του ότι δεν θα ασχολείτο με τη διερεύνηση των ισχυρισμών ή παραπόνων για κακομεταχείριση, διότι τέτοια αίτηση της Ελλάδας εκκρεμούσε ενώπιον του Συμβουλίου της Ευρώπης, αλλά δεν απέκλεισε την πιθανότητα να γίνει

τέτοια έρευνα στο μέλλον.

Η υπεπιτροπή ήταν η πρώτη που διοριζόταν για να διερευνήσει επιτόπου εγκλήματα της Αγγλικής Κυβέρνησης στην ιστορία της και η Αγγλία είχε πολεμήσει με όλα τα μέσα τη σύσταση της στο Συμβούλιο της Ευρώπης.

Η υπεπιτροπή είχε αποστολή να μελετήσει σύμφωνα με ανακοίνωση της "την ύπαρξη και την παρούσα έκταση κατάστασης έκτακτης ανάγκης, στην Κύπρο που απειλεί τη ζωή του Έθνους υπό την έννοια του άρθρου της σύμβασης, το οποίο επιτρέπει ορισμένα μέτρα σε τέτοιες περιστάσεις" και δεύτερο "τις συνθήκες υπό τις οποίες εφαρμόστηκαν οι κανονισμοί που αφορούσαν τον κατ' οίκον περιορισμό του κυπριακού λαού που επέβαλλε η αγγλική διοίκηση.

Η άφιξη της υπεπιτροπής ήταν κατά τον πρώην υπουργό της Ελλάδας και σύμβουλο της ελληνικής αντιπροσωπείας στο Συμβούλιο της Ευρώπης Σταμάτη Μερκούρη "ο επίλογος της επί δεκαοκτάμηνον εκδικαζομένης ελληνικής προσφυγής, διά της οποίας κατηγογγέλλετο η βρετανική Κυβέρνησις επί παραβίασει των ανθρωπίνων δικαιωμάτων".

Ο Μερκούρης προέβη στις **15.1.1958** σε μια ευρεία ανάλυση του έργου της υπεπιτροπής και των παρασκηνίων μέχρι τη λήψη της απόφασης για την αποστολή της αναφέροντας πολλά από όσα είχαν προηγηθεί και τη λυσσώδη αντίδραση που είχε προβάλλει η Βρετανία για την αποστολή της:

"Δραματική και εξαντλητική υπήρξεν η διαδικασία και σκληροί οι διεξαχθέντες αγώνες κατά τας συνεδριάσεις, αι οποίαι εμεσολάβησαν από της ημέρας της καταθέσεως της ελληνικής προσφυγής (στο Συμβούλιο της Ευρώπης).

Η Συντηρητική βρετανική Κυβέρνησις, εχρησιμοποίησεν όλα τα μέσα διά να ματαιώση το έργον της επιτροπής και Υπεπιτροπής των δικαιωμάτων του ανθρώπου και να αποφύγη ούτω την επιτόπιον έρευναν, η οποία τόσον ηνώχλησε και τόσον θα την ενοχλήση εις το μέλλον. Κατά το διαρρεύσαν αυτό διάστημα, η Επιτροπή και η υπεπιτροπή

συνεδρίασαν επί **18** φορές κατά τας οποίας αι δύο αντιπροσωπείαι διεξήγαγον ενώπιον της σκληρούς αγώνας, κατά δε τας διαφόρους αυτών φάσεις, μεταξύ των δύο αντιπροσωπειών ελέχθησαν πολλά και αντηλλάγησαν βαρείαι και σκληρόταται φράσεις, διότι από μεν της βρετανικής πλευράς κατεβάλλετο απεγνωσμένη προσπάθεια προς ανατροπήν των ελληνικών επιχειρημάτων, από δε της ελληνικής διεξήγετο σκληρός και επίμονος αγών, διά την υπό της Υπεπιτροπής αναγνώρισιν του δικαίου της προσφυγής και συγχρόνως διά την ταχείαν έκδοσιν αποφάσεων.

Η Υπεπιτροπή λόγω συμβατικών υποχρεώσεων, προσεπάθησε να εξεύρη τρόπον "φιλικού διακανονισμού" μεταξύ των δύο αντιπάλων, η ελληνική όμως αντιπροσωπεία κατά τη διάρκειαν των προσπαθειών αυτών της Υπεπιτροπής ουδέ προς στιγμὴν εκάμφθη, υποστηρίξασα τουναντίον την επιθυμίαν της, όπως μη εξαντλήται η Υπεπιτροπή εις τοιαύτας προσπαθείας, αλλά να προχωρήση εις το έργον της "διαπιστώσεως των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των διαπρατιτομένων υπό της βρετανικής διοικήσεως εις βάρος του Κυπριακού λαού.

Τέσσερα υπήρξαν τα κύρια σημεία τα οποία εκερδίσαμε κατά την διάρκειαν της διαδικασίας:

ΠΡΩΤΟΝ: Κατά τας συνεδριάσεις του Νοεμβρίου **1956** κατά τας οποίας εζητήθη επιμόνως υπό της Υπεπιτροπής η κατάργησις των "ομαδικών ποινών" και της ποινής της "μαστιγώσεως" οπότε προς αποφυγήν καταδικαστικής αποφάσεως της Υπεπιτροπής, η βρετανική Κυβέρνησις ανέπτυξεν όλη την προσπάθειαν, ανακοινώσασα την άρσιν των δύο αυτών ποινών, την τελευταίαν στιγμὴν, καθ' ην επρόκειτο να εκδοθή η απόφασις.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ: Η Υπεπιτροπή υπεδείκνυεν επανειλημμένως σαφώς και κατηγορηματικώς προς την βρετανικήν Κυβέρνησιν ότι η κράτησις του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου εις τας νήσους Σεϋχέλλας, ήτο σαφής παραβίασις της συμβάσεως και συνεπώς

εζήτει την άμεσον απελευθέρωσιν του. Πράγματι δε κατά τας συνεδριάσεις του Μαρτίου 1957, καθ' ην στιγμὴν ἐπρόκειτο να εκδοθῆ ἡ ἀπόφασις και πάλιν ἡ βρετανικὴ Κυβέρνησις ἀνήγγειλε συγχρόνως τὴν απελευθέρωσιν του Ἐθναρχου ἀπὸ τον τρόπον τῆς ἐξορίας του.

ΤΡΙΤΟΝ: Παρά τὴν ὅπως εἶπομεν ἀνωτέρω-κατηγορηματικὴν ἀρνήσιν τῆς ἐλληνικῆς ἀντιπροσωπείας εἰς τὰς προσπάθειας τῆς Ὑπεπιτροπῆς πρὸς "φιλικὸν διακανονισμόν" κατὰ τὰς συνεδριάσεις του Ἰουλίου 1957, ἡ Ὑποπεπιτροπὴ ἠθέλησε να κάμῃ μίαν υστῆτην προσπάθειαν, συστήσασα εἰς τὴν Βρετανικὴν Κυβέρνησιν ὅπως ἀναστείλῃ ἐπὶ ἐν τρίμηνον τὰ "ἐκτακτὰ μέτρα" ἀν δε κατὰ το τρίμηνον αὐτὸ ἐξακολουθήσῃ ἡ συνεπεία τῆς ὑπὸ τῆς ΕΟΚΑ ἐκεχειρίας δημιουργηθεῖσα ἠσυχία, τότε να ἀρῇ οριστικῶς αὐτὰ, παρὰ ὅμως τὴν τόσον συμβιβαστικὴν πρότασιν τῆς Ὑπεπιτροπῆς, ἡ βρετανικὴ Κυβέρνησις ἀπέρριψε τὰς συστάσεις αὐτὰς, ἀποδείξασα δι' ἄλλην μίαν φοράν ὅτι δεν ἐπιθυμεί μίαν εἰρηρικὴν διευθέτησιν του κυπριακοῦ, ἀλλὰ ἐμμένει εἰς τὴν ἀδιάλλακτον στάσιν τὴν ὁποίαν μέχρι σήμερον τηρεῖ, φοβούμεναι δε ὅτι και σήμερον ἀκόμη ἡ Βρετανικὴ Κυβέρνησις ουδεμίαν πρόθεσιν ἔχει να ἀναγνωρίσει τὰ δικαιώματα του Κυπριακοῦ λαοῦ, ὅλαι δε αἱ συμφιλιωτικαὶ προσπάθειαι τὰς ὁποίας δῆθεν καταβάλλει, εἶναι φαινομενικαὶ και διατηρεῖ ἀκεραίας τὰς προθέσεις τῆς, ὅπως διατηρήσῃ τὴν ἐκκρεμότητα διὰ να κερδίσῃ χρόνον, και

ΤΑΤΑΡΤΟΝ: Ἡ ἀπόφασις τῆς 6ης Σεπτεμβρίου 1957, ἡ ἐκδοθεῖσα κατόπιν τῆς ρητῆς δηλώσεως τῆς ἐλληνικῆς ἀντιπροσωπείας, ὅτι δεν δέχεται ουδεμίαν συζήτησιν "φιλικοῦ διακανονισμοῦ". Ἀλλὰ ζητεῖ ὑπὸ τὴν Ὑπεπιτροπὴν να προχωρήσῃ εἰς το ἔργον τῆς "διαπιστώσεως τῶν γεγονότων" και διὰ τῆς ὁποίας ἡ Ὑπεπιτροπὴ ἀποφάσιζε τὴν μετάβασιν εἰς Κύπρον ἵνα πιστοποιηθῆ ἵνα ἡ πρέκκλισις ἐκ τῆς συμβάσεως "λόγω κινδύνου του Ἐθνους" ἀρθρον 15 τῆς συμβάσεως, εἶναι δικιολογημένη και ἐάν ὁ κατ' οἶκον περιορισμός

εφαρμόζεται υπό των βρετανικών αρχών ως μέτρων ασφαλείας ή όπως υπεστήριξεν η ελληνική αντιπροσωπεία, ως μέτρον "ποινής" των κατοίκων της νήσου πράγμα το οποίον παραβιάζει σαφώς την σύμβασιν της Ρώμης.

Από της ημέρας της εκδόσεως της ανωτέρω αποφάσεως, η βρετανική Κυβέρνησις ανέπτυξεν όλην της την δραστηριότητα, διά να ματαιώση την τόσον βαρείαν δι' αυτήν απόφασιν, ή, τουλάχιστον, διά να επιβραδύνη την μετάβασιν της Υπεπιτροπής επί τόπου, με τον αντικειμενικόν σκοπόν, όπως η υπεπιτροπή μη ευρίσκειται εις την νήσον κατά τον χρόνον της συζητήσεως της προσφυγής μας εις τα Ηνωμένα Έθνη.

Και εις την μεν την πρώτη προσπάθειαν της απέτυχε, κατώρθωσεν όμως να επιτύχη τη επιβράδυνσιν της μεταβάσεως και μόνον την 14ην Οκτωβρίου 1957 εδημοσιεύθη εις τον Τύπον ανακοινωθέν, διά του οποίου εγνωστοποιείτο επισήμως η απόφασις της 6ης Σεπτεμβρίου.

Παρά ταύτα η βρετανική Κυβέρνησις δεν εγκατέλειψε το αγώνα της περαιτέρω επιβραδύνσεως της μεταβάσεως, επιτυχούσα εν μέρει τούτο, αλλά διά λόγους καθαρώς τυπικούς, τέλος όμως, εις τα μέλη της υπεπιτροπής επεκράτησε το πνεύμα της αμεροληψίας, της σταθερότητος και της ακεραιότητος και ούτω σήμερον διά της μεταβάσεως της εις Κύπρον, άρχεται ο επίλογος του τόσον δραματικού αγώνος, ο οποίος διεξήχθη επί δεκαοκτάμηνον, της ελληνικής προσφυγής εναντίον της βρετανικής Κυβερνήσεως, διά την παραβίασιν των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εν Κύπρω.

Δυστυχώς ακόμη δεν δυνάμεθα να παραθέσωμεν αποσπάσματα πρακτικών και κείμενα αποφάσεων, διότι εξακολουθούμεν να δεσμευόμεθα συμβατικώς κατά συνέπειαν, δε περιοριζόμεθα να κάμωμεν ανασκόπησιν μόνον του έργου, το οποίον επετέλεσεν η υπεπιτροπή και των αγώνων τους οποίους διεξήγαγεν η ελληνική αντιπροσωπεία, η οποία έτυχε της αποφασιστικής

βοηθείας, την οποίαν της παρέσχε μετ' ενθουσιασμού και φανατισμού, ο υπουργός των Εξωτερικών κ. Αβέρωφ.

Πριν όμως τελειώσω και διά την απόδοσιν δικαιοσύνης να αναφέρω τον λαμπρόν αγώνα τον οποίον διεξήγαγεν ο βέλγος γερουσιαστής και καθηγητής του διεθνούς Δικαίου κ. Ρολέν, ως δικηγόρος της ελληνικής Κυβερνήσεως.

Ο Βέλγος νομοδιδάσκαλος, ο οποίος υπήρξεν πατήρ της συμβάσεως διεξήγαγε τον αγώνα μετά φανατισμού και πείσματος, παρατάξας κατά την διάρκειαν της διαδικασίας αδιασείστους νομικούς ογκολίθους. Θα αναφέρω επίσης τον εκλεκτόν μόνιμον αντιπρόσωπον κ. Νικόλαον Καμπαλούρην, καθώς και τον κ. Σ. Λοϊζίδην, ο οποίος παρέστη κατά τας δύο τελευταίας συνεδριάσεις.

Όπως είναι γνωστόν, μέλος της υπεπιτροπής είναι και ο καθηγητής του πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ευσταθιάδης, ο οποίος και θα είναι ο μόνος Έλλην που θα παραστή ως μέλος αυτής κατά την τελευταίαν φάσιν, δεδομένου ότι η βρετανική Κυβέρνησις απέτυχε διά των ενεργειών της, τον αποκλεισμόν των εθνικών αντιπροσωπειών εκ των εργασιών της υπεπιτροπής εν Κύπρω.

Τέλος το πόρισμα εκ της ερεύνης της υπεπιτροπής θα υποβληθή εις την ολομέλειαν η οποία μη λειτουργούντος εισέτι του Ανωτάτου Δικαστηρίου, θα υποβάλη το οριστικόν της πόρισμα εις το Συμβούλιον των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Νομίζω ότι το όλον έργον θα έχη περατωθή μέχρι του πρώτου δεκαπενθημέρου του Μαΐου, συγχρόνως δε θα αρχίση και η διαδικασία της εξετάσεως της γενομένης δεκτής νέας Ελληνικής προσφυγής διά τα "Βασανιστήρια" και ελπίζω ότι η εκδίκασις της θα έχη πολύ ταχύτερον ρυθμόν.

Επίστευα πάντοτε ότι παρ' όλας τας πιέσεις και παρ' όλην την αντίδρασιν της βρετανικής Κυβερνήσεως, θα ευρίσκομεν το δίκαιον μας εάν κατηγογήλαμεν ενώπιον της Επιτροπής των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του Συμβουλίου Ευρώπης

τας υπό της βρετανικής Κυβερνήσεως διαπραττομένας παραβιάσεις και δι' αυτό μετά πείσματος εισηγηθην την υποβολήν της προσφυγής μας".